

RAD (2049) ai

råd, rad-.

comp radszy (3) *HistRzym* (2), *RejZwierc*, radczejszy (1) *RybWit*.

sg m N råd, radszy (1318). \diamond *f N* rada (125), [w tym 2 r. błędne znakowanie], radszå (2) *HistRzym*, rad(a) (20). \diamond *n N* rado (48), radczejsz(e) [może N od złożonego rady] (1) *RybWit* C2. \diamond *pl N m pers* radzi (456). *m an* [cum N typu: psi, wielbłądowie (7), typu: konie, kozielki (3)] radzi (10). *subst m* rady (15). *f* rady (40), rad(e) [może N od złożonego rady] (1); -y : -(e) *GrabowSet* (1:1). *n* rady (9), rad(e) [może N od złożonego rady] (1); -y : -(e) *GórnDworz* (1:1). \diamond *du N m (cum nm)* rada (1) *Mącz* 497b.

Składnia comp: radczejszy nad kogo (1).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

Zadowolony, chętny (2049) :

a. *W funkcji orzecznika*: być zadowolonym, cieszyć się; *gaudens Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Cn; laetus Vulg, PolAnt; libens (lubens) Mącz, Cn; gratus Mącz; gratus Cn* (275) : othofz my wthen czafł bylysmo radzi, chociaoby bil zołthawil hospodarem yednego Czyganyna abo Murzyna *LibLeg* 6/190v; A gdy by fie iako wrocił bylibyście radzy *RejJóz* O6v; Gdy nam pan dał doczekać takowych radości Iudas powiada iż radzi a gotowi wżytci *RejJóz* P6v, L8v; *RejKup* Hv; Pomy tåk s tym do pániey iścieć będye rádå *RejWiz* 40v, 75, Cc3v; Ná ten czas ludzie z Bethfåmes żęli pżenice w dolinie/ á podnioższy oczu fwyh vyzreli Skrzynię/ y byli rádži vyzrawszy iå. *BibRadz* 1.Reg 6/13; Grecy byli rádži widząc pełne okręty fkarbow *BielKron* 57; A iżeście mię Kåmferem przezwåli/ tho iefł pokoy fthanowiåcy/ radem iście thego doczekał przezwiłkå y ciefżę fie tym że thåk iefł *BielKron* [332³], 12v, 15v, 17v, 56, 59, 251, 457v; *Mącz* 145a, 191d; Tak był rad Menelaus, widząc zdrajcę fwego, Bo myślił mścić fie nad nim zelżenia dawnego. *KochMon* 20; Wielmożny Pánie tę Koronåcyå [...] Pod tytułem twym fławnym fzczerze opifuie/ Iåk mogę/ nie iåkbych rad/ wdzięczność pokåzuię. *StryjWjaz* A2; *PaprPan* [Hh5]v; *KochPs* 147; Przyzwolił Bóg/ á on [*Midas*] rad: ledwé podziękował *KochDz* 107; *ActReg* 48; *PudłDydo* A4v; Poniewåłz cie Miłostíwy Pánie Wita Kościoł/ Szkoła/ y Miefzczånie: Mnie telz ktobie wyflåli Wieśniacy [...] Bych vczynił [...] Pokłon [...] Dåiåc tym znåc/ że y chłopi rádži [...] Zeć fie Miåłto w tym zåkåzåc chciåło/ Zećby nád nas rådczeyfze być miåło. *RybWit* C2, B3v.

rad z czego (3): Słýfzåc to Ezechiafz/ był rad s pociefżenia tego. *BielKron* 89v, 145; Tym czåfem wrocił fie on zakonnik/ y vkazał fie Ianowi: Z czego młodzieniec rad bårzo będyåc/ y nogi iego oblåpiåiåc/ powiedział [...] *SkarŻyw* 133.

rad komu [= cieszyć się z czyjejs obecności] (48): *OpecŻyw* 121; Bo byfzmy yemv radzy zathim dobrem szanfyczsthwem kthore nam okałzvye *LibLeg* 7/37; [ojciec] Teraz ku mnie przyechał ktoremum barzo rad *RejJóz* Qv; Bo każdy rad wiecz rownemu Dobry s dobrym a zły złemu *RejKup* y2v, ee6v; *KromRozm III* Q4; Podżwå do pånów czelådzi/ Vyrzyfz iåk mi tåm będyå rádži *BielKom* F3; *RejWiz* 47, 131v; *RejFig* Dd, Dd6v; Wierzę że mu [*Odrowåżowi*] y w niebie/ pewnie rádži fwięci. *RejZwierz* 51v, 134v; *OrzRozm* I4; *BielKron* 98, 107, 252, 312, 441v, 452, 460v; *Mącz* 149a, 159a; pání będyå wielkiemu pånu w domu fwym rádå/ ochotnie mu odpowiedåłå *GórnDworz* S4v, S6v, Mm; *HistLan* D; *RejZwierc* 13, 19, 166v; A wierzę że iey [*Wandzie*] w niebie fnađ rádži y fwięci

PaprPan Ddv; *MWilkHist* I4; *StrykKron* 36; *KochFr* 99; Gołpodarż [...] nie był rad takim gościom *WerGość* 229, 247; *ActReg* 60, 93; Priamus też będzie rad towarzysząc. *GórnTroas* 26; *GrabPospR* K3v; *SkarKaz* 8a. Cf *Zwrot*.

rad czemu [= z czego] (90): On vbogi był temu rad/ Bo był pełną banię [miodu] nakładł. *BierEz* Q3, Q, Q2, Q2v, R2; pllát [!] gdy vflyłłál Galileyską ziemię/ wielmi temu był rád/ ij począł pytatż bylliby Iezus człowiek Galileyski *OpecŻyw* 120v, 70v, 83v; *LibLeg* 10/148v, 11/154; *RejJóz* Dv, K5v, P6v; *RejKup* d6v; *HistAl* M; *Leop Tob* 13/18; *RejFig* Bb6v, Ee3; *BibRadz* 2.Par 24/10, 1.*Mach* 11/44, *Luc* 22/5; Mácedonowie byli rádzi s przodku iego śmierci/ gdyż lie im były iuz śprzykrzyły vftawiczne walki. *BielKron* 127, 56v, 103v, 192, 215v, 244v (13); *Mącz* 142d, 223c, 466a; *Prot* A4v; *GórnDworz* S5v, Ee4; *HistRzym* 9v, 37v, 107 [2 r.]; *HistLan* B4v; *RejZwierc* 93, 132; *BudBib* b; Rádśzyby iuz śmierci był/ gdyby to mogło być/ Przeto też iuz y Bogá począł o nią prośić. *HistHel* C3; *BudNT Rom* 7/22; *PaprPan* Ee4v; *SkarŻyw* 162, 187, 188, 372, 413, 487; *CzechEp* 75; *KochFr* 36, 117; *KochWz* 140; *LatHar* 167 marg, 722; *GrabPospR* N3v; *PowodPr* 46; Więzień łulźnie o zbrodni y grzechy łwoie poimány/ do łądu łię nie kwápi: káżdey odwłocze rad *SkarKaz* 8a, 517b; *CiekPotr* A3; Nieprzyaciél rad niezgodźie. *SkarKazSej* 673b marg; *KlonFlis* B3; *SzarzRyt* C4. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: temu (19); iż, że (53), aby, iżby, żeby (51), zaimek względny (2)] (106): *LibLeg* 10/62v; Zły radby iżby z nim włyfscy poginęli *BierEz* L3v, Q, S3v; *OpecŻyw* 67; rad bych áby mi lie otworzyły włitki drogi śpráwiedliwołci *RejPs* 173v, 183v, 184, 207; A Przedłięż to Woyth hárcuie Rad iż panu pochlebuie *RejRozpr* B2v; *RejJóz* C, Hv; Radzibyłmy bys był łzdrowym *RejKup* p7v; Kupiecz rad yż łię zyednáł Sumnienjm ale łyę yełdzie Czarta boij *RejKup* ł6, i4v, t2, x7v, dd2, dd2v; *HistAl* L6; Rád ci bych iá zailté abych mogł w Bogu nadzieie mieć *MurzHist* K3, G3, I, Iv; *Diar* 49; Przyłzedłszy Xenokrátés rzekł/ pomoż Bog brácie/ Bárzom rad zem zá rázem tu potrefił ná cie *RejWiz* 147, 41, 43v, 64v, 72v, 142v; *Leop* 2.*Cor* 7/9; Radbych by lie s cudzych łpraw/ miał káždy ná pieczy. *RejZwierc kt*, 138; bárzo bym rad áby kto mi to pokazał *OrzRozm* S3v, B2; A ták Kolumbus był rad iż nálazł nowe Wyłpy *BielKron* 441v, 16v, 145, 320v, 457; *GrzegRóżn* K4; *KochSat* A4v; Oblatam mihi causam gaudeo, Radem że mam prziczyne k temu *Mącz* 123c; Cupio tuam gratiam, Radbym ábyś ná mię był łáfkaw. *Mącz* 148d, 149b [2 r.], 247b, 324d, 366b, 428d, 440b; Radbym ábyś to w Kole miedzy Połty łam mowil *OrzQuin* D4, G3; Radbym áby mi to było wolno *GórnDworz* C6v, C, C2, C6, Kk8; *RejPos* 100, 353; gdy mu [Filipowi Macedońskiemu] przyniełiono nowinę iż mu lie był then łyn Alexánder urodził/ thedy powiedział: Izem rad łynowi/ álem temu rádśzy iż Arifstoteles żyw á iz lie zá czáłow iego urodził. *RejZwierc* 13; to łtary przymiot w narodzie náłzym/ iż iáki łam kto ielt/ radby áby tácy włyfscy byli. *RejZwierc* 83, 77v, 132, 142v marg, 159, Bbb2; *WujJud* 143v; *CzechRozm* 121v, 236; ktorzi [...] gardzą miárkowániem práwnym: rádźi że łię ich włytycy boiá *ModrzBaz* 64, 31v; A przeto o tem twoiem Piłániu ták rozumiem/ żebym rad áby ná włytyki włzech Chrzełścian ięzyki było przełožone *ModrzBazBud* ¶6; *SkarJedn* 120, 342; Iabych rádá/ áby łię ty czterdziełci dni dziś počęły *SkarŻyw* 582, 135, 325, 593; *MWilkHist* L; *CzechEp* 105, 312, 362; *WerGość* 234; *NiemObr* 65; *BielRozm* 8; Radbym żebyś mi to wywiódł że to ták dobrze *GórnRozm* B4, I2v; *ActReg* 80, 86; *GórnTroas* 21;

Radbym ábyście trochę wytrwali głupstwu memu *WujNT* 2.*Cor* 11/1, *Ioann* 11/15; *KmitaSpit* A3v; *PowodPr* 80; *SkarKaz* 207b, 381a; *CiekPotr* 24; *GosłCast* 23; *PaxLiz* B2v, E3v; *KlonFlis* C4v; Rádzi byli pásterze y bliscy Sásiedzi/ Ze ich zbáwił Herkules *KlonWor* 24, 60; *RybWit* Cv.

Ze zdaniem czasowo-warunkowym [w tym: *gdy* (6), *kiedy* (2)] (8): *MurzHist* Ov; Y był rad Ezechiafz *gdy* do niego przyiácháli *Leop* 4.*Reg* 20/13; Wilk rad *kiedy* cudzego Bárana ófkubye *RejZwierz* 129, 142v; *KochMon* 20; Bo rádźifmy *gdy* my niemożemy/ á wy możecie. *BudNT* 2.*Cor* 13/9; Chrónię fye ludzi lámá niewiém czemu: Rádám *gdy* świádká nie mam płáczu íwemu. *KochPieś* 19; *CiekPotr* 22.

W połączeniu szeregowym (1): Lubens, Rad Dobrowolny/ Chutliwy. *Mącz* 197d.

Zwrot: »sobie (być) radzi« = *wspólnie biesiadować* (7): *RejRozpr* Ev, G2v; Gdi oná [sprawiedliwość] mnie w tych rzeczách porádzi Będzyem íobie w towarzysztwie rádźi *BielKom* F2v; Ziadá íe ná biefiádę/ będą íobie rádźi *BielSat* C4; *KochFr* 26; CHcemy íobie być rádźi? *KochPieś* 10; *BielRozm* 22.

Wyrażenie: »barzo, wielce, wielmi rad« [*szyk* 34:5] (37:1:1): *BierEz* Q2v; wízytci gotowi/ panie oycze miły A ífcie barzo radzy/ takiey krotofili *RejJóz* P6v, Qv; *HistAl* L6, M; Rurał [...] mnima by go s práwey chući witano á pokłony czynyono/ rad bárzo y wdawa íe też ínimi w rzecz *GliczKsiqż* H7v; *RejWiz* 64v, 131v; *RejFig* Bb6v; Y to ná mię trudno/ bárzo bym rad/ abyś ty proftym ízermem zemną o tey Exekucyey mowił *OrzRozm* B2; Pánny wyrzawízy były bárzo rády íz iuz z ich narodu powftáią mężne á ćwiczone białe głowy. *BielKron* 320v, 252, 312, 319v, 460v; Te salvum venisse in Epirum vehementer gaudeo, Wielmim rad żeś we zdrowiu przyjechał *Mącz* 366b, 191d, 197d, 223c, 247b, 250a (10); *GórnDworz* S5v; Przyiácielu [...] chcéfzli y corki mey/ á dam íą tobie rzekł mu cieflá/ radem te^{mu} bárzo. *HistRzym* 107, 37v, 107; *RejZwierc* 93, 132; Rad wielce był Cefarz/ nie tylko ífz ku zdrowiu przyfzedł/ ále ífz ná takiego człeká/ ták z Bogiem ziednoczonego tráfił *SkarŻyw* 593, 133, 187, 487; *CzechEp* 75; *ActReg* 60; Herod tedy wyźrzawízy P. Iezulá/ bárzo rad był temu. *LatHar* 722; Muífę do práktykarzów/ choć nie bárzo rádá. *GosłCast* 25.

Szeregi: »rad i kontent« (1): y byliby wíętfza połowicá bráćiey nálfzych tákíemu poftánowieniu rádźi/ y bárzo contenći *GrabPospR* N3v.

»rad być i radować się« (1): rade^m/ y rádúię íię [*gaudeo, et congratulor*] ze wízemi wámi. *BudNT Philipp* 2/17.

»rad i wesoł; być rad i weselić się; rad z weselem« (2;2;1): *LibLeg* 10/148v; był rad Dawid y wefelił íe. *BielKron* 70; krol Bábilońki poftał lífty y dáry do Ezechiafzá krolá o przyiacielstwo ípolne profząc/ dla czego Ezechiafz był rad y wesoł *BielKron* 89v; Rádźichmy/ íz cię widźimy Y z tego íię wefelimy. *MWilkHist* L; Rádá z wielkim wefelem/ íz íwego doftála/ Ták íz choćíay podwieczor/ k flubu námawiáá. *PaxLiz* E3v.

b. W funkcji okolicznika: w połączeniu z formą czasownika lub jego elipsą (1774) :

a. *Chętnie, pilnie, gorliwie, troskliwie, życzliwie* (o działaniach); *libenter* Vulg, *Mącz*, *PolAnt*, *Modrz*, *Calep*, *JanStat*, *Cn*; *lubens* (*libens*) *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *Cn*; *laetus* Vulg, *PolAnt*, *Mącz*; *gavisus* *HistAl*, *PolAnt*; *gratanter* *HistAl*, *Mącz*; *non gravate, pronus* *Cn* (1569) : ale tho wyem za pewne ze Krol ye⁸⁰ M rad vziwa dobrego sąfytétwa y przyasny ípanem woyewodá *LibLeg* 10/153v; panowie tak y wízitko poípolftwo według rofkazania naschego radzy sluchayá *LibLeg* 11/88v, 4/26, 26v, 6/55, 190, 7/35 (23); Márchołt odpowiedział. Ten cy pirwey rad poczyna/ ktory żádnie y źle ípiewa. *March*¹ A3,

D3; Rad ma miła twą wołą znam/ Y tey miłości przyzwalam *BierEz* R, A4v, B, B2v, D4v, E3 (24); Má wielki ij pożyteczny czyścietz cirpliwy człowiek/ któryz cirpiätz krzywdy [...] rád fie modli za fwe przeciwniki *OpecŻyw* 191v, 5, 47, 62, 156v, 160; *OpecŻywList* C2v; Miły młodzieńce o czo mie pytáfz/ rádcy wżitko powijem *ForCnR* A2v, A4v, B2, B3, C, C2v (9); duch fzwąty w czyfiofczy panyenfkyey fyą kocha, y w czyfitych ferczach rath odpoczywa *PatKaz II* 40; Ichthyophagus. Eyner der gern fiłch ift. Ktory rad ryby gye. *Murm* 94; tam gdzie rad fiadafz dawfzi vchędozić pokrop tą wodką [*dziewannową*] á będą przy tobie dobrzy duchowie *FalZioł* II 5d, I 64a, 136c, V 20b, 51v [4 r.]; Kto rad zbywa vrzędz ciężkie brzemię z liebie fłkłada *BielŻyw* 146, 8, 53 [2 r.], 77, 89, 167; Iako zimie pofpolicie ludzie radzi iadaia mięfo wołowe, wieprzowe, wędzone etc. *GlabGad* G3, I8 [3 r.], M2v, N2 [2 r.], N4v, O2 (12); *BielRozm* 5; A czáfem bych rad miał fkrzydła iáko gołábek ábych wyleciał fpośrotku tych złoćiwych ludzi *RejPs* 81v, 22, 22v, 26, 39v, 51v (19); then tho Pyenyązek lyudzye Nyewynnye radt obczianfcha i gym wyelki czianfkołczy y krziwdi czyny *LibMal* 1543/70v, 1543/70; *RejRozpr* E3, H2, Iv, I3, I3v; Włofy skryła panną była/ Ruciane wianki rada wiła *LudWieś* A3v, *ktv*; Rad więcz pan Bog nagradza/ kogo fzczeńcie treskcze *RejJóz* G2, B6v, G6v, M2, Q; Rad bych flyfiał czim by fwego dyabelfkiego fstatutu/ okrutni/ haniebny zabiacze/ chcieli bronieć *SeklKat* I4; Rad by iuż dal czo by fam miał Aby ieno zywo foftal. *RejKup* f3v; A prawda też lgarzom wadzy Nieflyfłá jey barzo radzy *RejKup* q6v, c8v, E, e2v, e3v, e6 (25); A pofpolicie wżytcy w obec radzi fyte tych rzeczy długo dzierzá/ s ktorych nie tylko rozumu ćwiczenie ale y krotofilę maią *HistAl* A2v, K, K2; *KromRozm I* Av, E; Lud profty/ radcy przykładow nafladuié *MurzHist* M3, B4, D4, I3v, M3, T, T2v; *MurzNT Matth* 10 arg, 13 arg, 22 arg [2 r.], *Luc* 15/16; *KromRozm II* a4, n2v, q, t3v; A w inych sprawach RP należących, a zwłafzcza około obrony tak domowej i postronnej namawiać radzi będziemy, gdy naprzod to od WM będzie postanowiono *Diar* 38, 26, 40 [2 r.], 41, 55, 62, 84; *DiarDop* 119; [*Stworzyciel*] Siodmego dnia odpoczywał/ Dáiać to ludzyem ná przykłád Aby we mnie káždy trwał rad *BielKom* D7, A3, A3v, A4, A4v, D6 (12); *GliczKsiąż* D4v, I4, I8v, K6v, L8v, M5v, M7v; Rad fie then Pan przybliży k tym co go wzywáyá *LubPs* ff, A3v, O6v, Sv, aa5v, bbv, dd6 marg, hh4v; *GroicPorz* B2, o2v, hh3v; *KrowObr* Bv, 22, 146, 150 [3 r.], 156v; Tákiez y bogaczowi czáfem złoto wádzi/ A pewnie s kádehy ftrony czyháia nań rádzy *RejWiz* 48, A4, A7v, 2, 17v, 43 (22); *OrzList* e3; PLeban ieden myfliwy rad częfio polował *RejFig* Ee2v, A3v, Ccv; Radby káždy gdy zdycha/ dał wżytko y z worem/ Aby fie mógł o zdrowie/ ftagowác z Doktorem. *RejZwierz* A5v; (*nagł*) Krzcilnicá. (-) ZEymże kołpak s tey banie/ boć nárzeka bábá/ Ktoraby iuż do domu/ y z dzyecięciem ráda. *RejZwierz* 107, 1v, 3v, 31v, 47v, 69v (12); A zwłafzczá iz tych dżis ieft nie máło ktorzy ku piłmam fwiętym ofobliwą chuc maią/ pokazuiąc fwą pilność/ żeby w tym rádzi dofyc czynili fwey powinności *BibRadz* *5v, *Eccli* 33/5, *Matth* 6/5; *OrzRozm* O, S4; Kázimierz iáko opátrzny Krol [...] miał ftodoły y fpichlerze zboża w káždym imieniu/ ktore rad záchowawał dla przygod. *BielKron* 375; Krolowa z okná widziała á wołála zabiy zábiy łotrá co cie rad gaba. *BielKron* 458v, 14 [3 r.], 55v, 122v, 123v, 127 (32); *GrzegRóżn* M3v; Rad uyrzę gdy was poprą *KochSat* A4; dżiatki rádzy rodziczow drogámi chodzą *KwiatKsiąż* F4; Abowiemci ia tobie rad a wymfłnie/ iáko fam widziłz/ ftarfzych twoich wyobrazenia a fprawy przekładam *KwiatKsiąż* M3v, D3v [2 r.], H4; Hyppocrita, Latine simulator, [...] Symulat álbo zwierzchny człowiek/ który fie vmie láfic á wydáwác

zá tego yákimby rad był mian *Mqcz* 161a; Morio, Latine stultus, Błazen, łzalony/ yákie pánowie rádzi miewayą. *Mqcz* 232b; Plenus officii, Wielmi posłufzny/ Prętki ku pomocy/ Też ludzki rad fie káżdemu záchowawa. *Mqcz* 304c; His studiis quibus uterque nostrum devinctus est, [...] w których fie obadwá rádá obiérawá *Mqcz* 497b, 33b, 39b, c, 50a, 72c (92); *OrzQuin* D4v, H; Poki im fráfzki pińszelz to rádzi czytáią/ Pińszze co łtátecznego/ łrodze łię gniewáią. *Prot* A2v, A2v, A3, Bv, D4 [2 r.]; *SarnUzn* D3; Iednácy tho w prawdzie ludzie bywáią/ ktorzy rádzi truią y czáruią *SienLek* 157v, 159; [falszerze tego świata] y niebá y Bogá rádzyb y fie záprzeli y odrzekli. *RejAp* 66, 11v, 80, 119v, 141, 148 (9); bo káždy rad fie s tim popifuie/ co rozumie o łobie iżby vmiał: máło fie o tym pytáiąc tákli iest/ czili nie *GórnDworz* I4; Lecz to mi fie widzi być łftotny znak męłkiey dołkonáłości/ iż białągłowá s przyrodzenia káżda/ rádá by byłá męłczyzná *GórnDworz* X8, B8v, Hv, N6v, Q3v, X [2 r.] (27); *GrzepGeom* B3v; Przeto wiedz to Oycze iżebych rádłza vmárlá/ niżlibych tákı wczýnek [!] wczýniłá *HistRzym* 8, [2], 7v, 19v, 21v, 22v (12); Radbych był rozdzyelon s tym ciáłem moim/ ábych co rychley był s Pánem łwoim. *RejPos* 110, A2, 3v, 26 [2 r.], [36], 65 (29); [Luter] miał do łiebie ty wády: iż rad łwá łtronę zdołił/ á łwyc łektarzów złe rzeczy y połtępkı rad łłodzil *BiałKat* 163v; Rad cię w tym włłucham *BiałKat* 361, 153v, 163v, 338v; Wiele pożytkow miewa kto rad trzeźwi bywa *BielSat* C, C, C4, D3, G3v; *KwiatOpis* B4; oycze á moy pánie/ Bárzo wam rádá w domu łwoim dam miewkńanie. *HistLan* D3, B3v, D2, E, F6; ktorykolwiek tego żáda áby Pan Bog iemu co nawięcey miłósiernym był [...] niech łie rad zá nieprzyációły modli *KuczbKat* 420, 370; (nagł) Pochlebcá. (–) Wiesz że ten dzıś zwyczáy máią/ Iż fie o prawdę gniewáią. Przylárbowác iey nie wádzi/ Bo thákıey łłucháią rádzi. *RejZwierc* 232v, A2v, 20, 44v, 78, 88v (30); Teogenes [...] dopułcił im łthác w ordynku kędy kthory chćiał/ bo káždy mąż dobry ná czołó rad fie wyłádzá/ á mniery godni w połrodek. *BielSpr* 42v; Ták fie łście krzyżá nie włtydam [...] ále bych gi rad nołil y ná czele. *WujJud* 52, 65v [2 r.], 135, 173v, 181, 181v (14); *WujJudConf* 78; Bo wiele tákowyc/ ktorzyby byli radzi tęto Bibliá Brzełką czytáli *BudBib* b, c, c3, *Eccle* 2/2; *HistHel* C4v; Nawięcey temu Bog dáł ktory to ma w łobie/ Gdy kto cudze podánie rad wváży łobie. *MycPrz* I A4v, B2v, Cv, C3, C4v, II D; A któz tu w tym winien będzie/ Pan że nieopátrznıe budowál/ ábo Vrzędnik co nic nie rozumie/ á schłopy w Kárczmıe rad łiada á dni im zá robotę odpufzcza. *Strum* L4, Iv; Tákze też łtán Rycerłki Máłpie iest podobny/ Ktory łie rad podawa w łtan ten to niewolny. *WierKróc* A4, A2, B2v [2 r.]; A ták brácia/ rádzi prorokuycie/ á mowic ięzykami nie zábrániaycie. *BudNT* 1. *Cor* 14/39, *przedm* b8, *Mar* 6/21, 2. *Cor* 11/19; To prawdá iż tę zwierzchność y zacność rádzi żydowie Mefýłzowi przyznáią. *CzechRozm* 107, 5v, 12v, 13, 41, 58v (16); ZOilus był Poetá Amphipolitáńłki/ Rad káżdego omowil miał ten zwyczáy pánłki. *PaprPan* B2v, Fv, F4, I4, K2, O3 (17); Bo to łámo przyrodzenie łpráwiłó/ iż ktorey rzeczy/ ábo ktorego człowieká do czego potrzebuiemy/ tego łámi rádzi łzukamy *ModrzBaz* 44, [16], 17, 19v, 23, [41]v (18); Radby złodziey to łtánowil gdyby go włłuchano [...] żeby wolno kráść mogł *SkarJedn* 298, 164, 308; Begirig zu herfchen. Pożádlıwy pánowác. Et, Radby pánowál. Cupidus potentiae imperii *Calag* 64b; Szczęłłıwy/ ktory nie był miedzy złemi w rádzie [...] Ani łiadł ná łtolicy/ gđzie tacy łiadáją/ Co łye z nauki zdrowey rádzi násmiewáią *KochPs* 3, 7, 130, 159, 188, 215; Antonius rzekł: by wola Bołka byłá/ iabych rad ná męczęńłtwo łzedł *SkarŻyw* 544, 13 [2 r.], 15, 28, 63, 74 [2 r.] (29); (nagł) Cerberus. (–) Ad idem brácia ad idem Do browáru z owym

dziadem. Co łam łobie przekwintuie Iż v drzwi Iezufa cżuie. Zbádło mu łie święconego Rádby do ráiu wiecznego. *MWilkHist* E3, G; Papież [...] piłal do nich [*Bułgarów*] łagodnymi łłowy/ áby Chrzeft łwíęty y Wiárę Chrístułową przyięli/ ná co oni rádzi pozwolili *StryjKron* 100, 26, 532; *CzechEp* 9, 11 [2 r.], 13, 64, 301 (11); A co łię zás tknie wiáry y wyznánia moiego: rad ná prołtym wyznáníu Apofłztołłkim przełtawam. *CzechEpPORz* **3v; Wyznawamy tedy rádži/ iż Iezus Chríftus przyłzedł w cieie *NiemObr* 162, *ktv*, 5, 6, 42, 87 (9); *KochEpit* A2v; GNiewam łię ná té piełczoné žiemíány/ Co piwu rádži łzukáią przygány. *KochFr* 10, 9, 15, 38, 44, 77 (10); *KochMarsz* 153, 155; *KochSz* A3v; Bo komu Bóg troché dáie/ A on ná tym rad przełtáie: Tego bogátym być ładżę *KochMRot* B2v; ktoráby [*naukę*] Lutheryanowie złótem w íákíey przepáści rádži záfypáli/ by to vczyníc mogli *ReszPrz* 69; *ReszHoz* 141; *ReszList* 142 [2 r.] 185; *WerGośc* 214, 221, 223, 237, 241, 242; áby W.M. łam tego doznawał/ żebył [...] W.M. íáko przyiácielowi [...] vczynność moię y chęc włzeláką rad pokázował. *WerKaz* 277, 267, 288; Radbył był (by mogło być) obłzedł łie bez tego *WisznTr* 8; Długo myłł/ á prędko czynł/ ták nas Mędrzec vczy/ Kto łie tego rad dzierzý/ ten w káždą rzecż łuczý. *BielSjem* 29, 6; [*Jan Tarnowski*] Spráwiedliwośc/ y prawdě/ íáko żyw miłował/ Y nieprzyiácielowi wiárę rad záchował *KochPieś* 74, 21; Y którażby nie łzłá rádá/ Zá ták gładkiégo łáśiadá? *KochSob* 61, 61, 63; Też kto łwéy vfa cnoćie/ cudzý nie vymuie: Lecż który w łwoiéy wátpi cudzą rad łzkáluie. *PudłFr* 42, [2], 10, 11, 18, 20 (15); A tyć łą fercá czyłte w ktorych rad przebywał *ArtKanc* O16, A10v, H18v, I19v, O4v, Q19, Q19v, S4; Wiele pożytkow miewa kto rad trzeżwi bywa *BielRozm* 16, 6, 16, 22, 28; Tyś łam tę mowę zaczął/ leć íá każełzli rad przełtánę *GórnRozm* C4, B2, B2v; *KochWr* 31; Rádabym y tyśiáć kroć oyczyźnie vmárłá *ZawJeft* 47, 16 [2 r.]; poki tam w̄m zsobą nie porozumiecie się otym IM Panu Kraiczemu Synowi w̄m rad służyc sambędę *ActReg* 104; Ale dosyc mnie napomniec íákom to vczynił dalei tez będerad. *ActReg* 113; A KrollIM radby te sądy odprawował *ActReg* 156, 71, 79, 80 [3 r.], 81, 83 (16); Officiosus – Ten ktori łie rad przísluguie, połłufni. *Calep* 726b; Sequax – Rad nasłiaduięczi. *Calep* [971]a, 270b, 360b, 439a, 778a, 781a (11); Oycow dobrych áby byli łynowie połłufni bo to rádži przepijáią co oycowie zbiorą: zwłálczčá v zamożyłtych *GostGosp* 38, 1, 38, 84, 112; Iełt íedná wielka wieżá/ co zołtáłá z Troiéy/ Gdzie Priámus rad bywał *GórnTroas* 69, 10, 63; *KochPij* C; Kogo Pan ćierpliwym zna/ rad ćiefzy tyśięcznie *GrabowSet* B2, A2v, B3, E3, H4, Mv, Yv; *KochAp* 8, 11; Czálém bych rádá záłóśc łwá pokryłá *KochFrag* 25, 28; *OrzJan* 9; Radbył íełcze łpróbował bytu żołniérłkiégo *WyprPl* A3, C; *LatHar* 95, 157, 192 [2 r.], 264, 602 [2 r.]; *RybGęśli* B, B2v, D2v; Bo P. Chríftus/ íáko ś. Báfilius powiáda/ tytułow y zacności łwoich rad vżycza drugim. *WujNT* 68; Radbył teraz był ná onych mieyfcách (mowi Chryłóftom S.) kędy łą te łáncuchy *WujNT* 508; Abowiem rádži znośicie bezrozumne: będac łámi rozumnymi. *WujNT* 2.*Cor* 11/19, s. 11, *Matth* 6/5, s. 143, 143 *marg*, *Mar* 6/20 (26); Tym łpółóbem wagę álbo funt łpráwiedliwości záchowamy/ íełli tym ktorzy łie nie porownywaíą [= *nie jednają się*] rádži/ z łtráchem Praw rátkunku vdziéłamy *SarnStat* 155, 111, 240, 245, 478, 863, 1299; *SiebRozmyłł* H3v; A iż też rádži náłzy dołtatek łwoy pokázuią przed obcemi *GrabPospR* K3v, N3v; Zle czyníc zdrádeż złołliwą nád brátem, Rad łię íey Pan mści, ktory íełt nád łwiátem. *KlonKr* A3; *KmitaSpit* B4; Rádžiby teraz Grekowie/ Dálmátowie/ y ínfze częłści od Turká pośiedzionégo Krzełciáńłtwá odpráwowáli łnopem nietylko dzieśięćinę/ ále y połowczýnę *PowodPr* 26, 85; Kto rad widži łwoie zdrowe ćiáło/ y rad w nim miełzka choć w tákim

nędnym y zgniłym: łtáray fię/ ábyś ná wieki ták zdrowe miał *SkarKaz* 208b,)(2v, 8b, 43b, 44b, 316b (15); Przyznam ia to rad/ że kiedy fię dobrze a wczás nágotuiemy: tedy znácznie zá pomocą Bożą oyczyźnie służymy. *VotSzl* C3v, B4, D2 [2 r.]; Ma siołtrę dorosłą Pánnę, którą moy oycze radbym wziął zá żonę *CiekPotr* 26, 3, 6, 31, 36, 43 (10); TObie Pánie rad służę *CzahTr* C2, C4v, D, I4, L2; Y do tákíey [białogłowy] rádá więc Wenus zapálczywa Z pochodnią roznieconą/ á rátczo przybywa *GosłCast* 46, 35, 38, 45, 46 [2 r.], 57, 65; Rádáby iak narychley ciężáru pozbyłá/ Ktory ná Małżoneczká/ chetnieby [!] złożyłá. *PaxLiz* B2, B2, B3v, C4v; Ieftego corká rádá dla oyczyzny vmierálá *SkarKazSej* 668b, 667b [3 r.], 668b, 669a [3 r.], 694a, 706b; [złodziej] Radby wyfzedł przez fortel, przez Krzywoprzyśiętstwo Abo/ by też mogło być/ y przez czárnokśiętstwo. *KlonWor* 3, **6, 2 [3 r.], 8, 15, 16 (15); Rádábych odkupiłá śmierciá s wá śmierć twoię. *PudłDydo* B2, B2; [żona prosila męża:] Ey tociem widziálá Sukniá krzeczna/ teżbym ia táká rádá miałá *ZbylPrzyg* A4, A2v, A3v, A4v, B3v; *SzarzRyt* A4; [Nemo est quem ego magis nunc cuperem videre quam te. Ni iest żadny ktorego bych ia rádłfy widziál iáko ciebie. *TerentMatKęł* E2].

W połączeniach tautologicznych: rad z chęciá (a. z chuciá, a. z ochotą) (14), z radościá (1), w radości (1), z wdzięcznościá (1), z dobrą (a. czystą) wolą (2) (19): [pismo króla Zygmunta Starego] kthorą [sprawiedliwość] rad zdooram volyam vczynymi *LibLeg* 11/161; *DiarDop* 110; *MurzHist* R3; Oto ten kielich zbáwienny rad wezmę z wdzięcznościá *LubPs* aa2; Thy vżyway práwá á przywileiá mego/ bez ktorego że z chuciá rad będę [quo me libenter carere] iáwnie oppowiádam. *Leop Ruth* 4/6; *KwiatKsiąż* A4; Observantissimus omnium officiorum, Co yedno może komu k woli vczynić/ to rad s wielką ochotą czini. *Mącz* 389c, 444b; káždemu áby tego wżytkiego życzył coby też iedno około siebie widziál/ y czegoby łam rad w rádości vżywał *RejZwierc* 95v; *KochOdpr* A4; *SkarŻyw* 130, 152; Práłáci [...] musieli Krolowi/ y rzeczypospolitey przysięgáć/ częgo przedtym nie czynili: tám niektorzy z ochotą rádzi to vczynili/ á drudzy áż z przymuśzenia. *NiemObr* 172; *PudłFr* 36; *SkarKaz*)(4v, 241b; *CiekPotr* 23; RAd to wam z chęciá łprawię: boć káždemu służę *PaxLiz* D, B4v.

W połączeniach szeregowych (3): Libenter, Rad s dobrą wolą s czytą chuciá. *Mącz* 191d; Lubenter, Rad/ S chuciá s czistą ochotą. *Mącz* 198a; Które wżyftkié Artykuły [...] rádzi y dobrą wolą y z dobrą brácką chuciá y miłościá ták Pręłatom/ Pánom Rádom/ Połłom Ziemiłkim iáko y innym wżyftkim Stanom y ołobam Litewłkim tym liłtem náłzym [...] przyznawamy *SarnStat* 1025.

W przeciwstawieniach: »rad ... nierad« (6): On vyancz yłz syą wthem czvcz chcial czo vflyłzal, a łalky V.C.M. nieradby sobye straczil alyeby yą rad zachował *LibLeg* 7/34v; ábowiem kto kogo miłue/ rad onim mowi y inłzych mowiáć rad słułcha/ ále kto kogo niemiełue/ nierad onim mowi/ y inłzych mowiáć nierad słułcha. *KrowObr* 65v [2 r.]; Krol gdy tego zołtarzá pánni Máryey nierad mawiál/ á wśzákołz iż go rad przed fie łporády łpowiedniká łwego/ ná rękú nołł *KrowObr* 156v; Vendax, Który rad przedáye/ nie rad dlugo chowa *Mącz* 479c; Nie rad żniełz/ nie rad kołłz: á w ćieni rad siádałz *KlonWor* 45.

»rad by ... nie może (7), nie umie (2)« (9): Acz wim ze mu niepomoge A choć ia bych rad niemoge. *RejKup* f6; Rádci bych iá był kniemu dobryi woléi/ ale nie mogę *MurzHist* K3v; Rádby mowił nie może *RejWiz* 66v; Rádábym byłá lepiey/ wierem nie vmiálá *RejFig* B2; wołáć niemoże choc by rad [człowiek we śnie] *SienLek* 57; Powiedá też Apołtoł Iż ten czás ludzie rádzi by pomárli á nie będą

mogli. *RejAp* 78v; [*Herodiada*] rádaby gi [*św. Jana*] była iáko zátráciłá/ ale nie mogła *RejPos* 320; Drugi też gdy przykro ná kogo weźrzy chociayby rad cudniey ále nie vmie *RejZwierc* [78²]; Aczbyim rádá/ pomoc ci nie mogę. *BielSen* 14.

Przysłowia: Rad obiecuy/ á mądrze dáy. *BierEz* L.

Rad tego niechay/ czego mieć nie możesz. *BierEz* L3.

Zwroty: »rad chcieć« [*szyk zmienny*] (23): A czobi theff možno kyedi bilo kro. iego m^{ilos}ti prze pana voiewoda vczinicz thedi tho rad chce vczinicz *LibLeg* 6/55v, 11/185v; *MetrKor* 38/502; Ezop fie im chciał rad spráwić/ Wždy mu to niepomogło nic. *BierEz* G4, G2v, G3, O3; tego młodzieńtza/ za którym fie tako pilnie przyczyniácie chcę rád przijácz *ForCnR* B4v; Y chciałem rad na on czas vczinić według rady twey *MiechGlab* *2; Kupiec chce rád Liekarftwá znowu przimowacz *RejKup* q3v; I przetosz mogę rzec/ rád ci bych iá chciał/ ale tego słowa chcę rzecz niemogę *MurzHist* K3; *Diar* 77; Skanderbeg wlkazał iż bárzo rad chce [czynić z *Ferybaszq rycerskim obyczajem*]/ chocia mu to drudzy rozwodzili *BielKron* 248v, 299, 301; Nupturio, Chcieć rádá zá mąż isć. *Mącz* 252c, 268c; Chcefzli być mą oblubienicą? Rzeklá iemu krolewná. Chce rádá pánie miły. *HistRzym* 105, 97; *CzechRozm* 4v; zakonni oni ludzie zwyciężyć fię niedáli/ y vmrzeć zá prawdę rádzi chcieli. *SkarŻyw* 300; *SkarKazSej* 670a, 686b.

»mie(wa)ć rad« = *recipere libenter* *Mącz* [*szyk zmienny*] (4): Bo tim zacznim wlfytko wadzi Czo ludzie miewaią radzi *RejRozm* 408; *Mącz* 36a; Rad to od ciebie mám y czytać to potym będę. *CzechRozm* 253; Bo ia w tym piwie twoim rozkoszy nie czuię: Zdrowie rad mam od ciebie/ kuflá nie przyjmuię. *KochPieś* 20.

»rad, (i) nierad musieć« [*szyk zmienny*] (49): *BierEz* 81; *KromRozm III* P5v; *GliczKsiqz* H6; Abowiem rad y nierad to muflsz wyznáć/ iż Pán Kryftus tu ná ten swiát przyfzedł od Oycá fwego nie dla tego/ áby tu pánował *KrowObr* 2v, 27, 34, 132, 181v, 190v, 195; ábowiem niewierni rádzi nie radzi muflzą przed fład iego ftnać *BibRadz* II 141b *marg*, I 91a *marg*; Pan Bog fam mowi. Walki z grzechu náfzego fye vrodziły dla ktorych rádzi nie rádzi żołnierze przeciwko nieprzyiacielom fwym/ iáko pfi przeciwko wilkom mieć muflmy *OrzRozm* Q4v, B, B4; *Mącz* 173d; *OrzQuin* F3; *SarnUzn* D7; *BielSat* B3v; ktory [*kqkol*] iákoś flyzzał gdy przybieżymy do tego krefu/ do ktorego wlfyfcy rádzi nierádzi bieżeć muflmy ma być ze plzenice wybran á ogniem popalon. *RejZwierc* 130v, 9v, 25v, 136, 194; *WujJud* 153; *BialKaz* H4; Abowiem gdyby fie kto wlfności názwifka tego Almá przypátrzał/ y źrzodło z ktorego płynie poznał: tedy to zeznáć rad nie rad mufl/ iż y młodá y od fpołeczności męfzcinińkiey záchowáná biáłą głowę znáczy. *CzechRozm* 129v, 238, 254v; Teraz muflę rad nie rad po twey woli chodzić. *PaprPan* Gg3v, Tv; Bo máiac zránioná duflę/ Rad i nie rad plákáć muflę *KochTr* 18; *NiemObr* 139; Ia ciebie muflę rad nierad miłowáć. *KochFr* 29, 101; *KochSz* C3v; *KochPieś* 5; á kogo obierze on ftn/ tego inni poddáni rádzi nie radzi przijáć zá Páná muflą *GórnRozm* A, C2, D, H4v; gdyby zKancellaryei list nato wyszedł, mimo iego wiadomosć, rad nierad zadzierzeciem się musiał z posłaniem listu tego w̄m̄ do tych tam żołnierzow *ActReg* 104; *GrochKal* 12; A táć iest iedná z trádiciy y vftaw Apofstolfkich bez pílmá podánych: ktorą y Nowángelikowie rádzi nie radzi chowáć muflą bez pílmá żadnego. *WujNT* 841; *WysKaz* 39; *GosłCast* 33; *PaxLiz* B4; *SkarKazSej*

688a; człowiek [...] dobrá záltáwia Chcąc fię iścić: y musi rad nie rad zápłacić Lichwiarzowi/ niechceli wftykiego vtrácić. *KlonWor* 79.

»rad się napijać« (2): Twarz ktora fię zawfze zda iakoby pijana, vkazuje mocnego, próżno mowcę, pftliwego/ ktory fię też rad napija *GlabGad* N2; Nohe potym przyftąpił ktoremu Pan powiedział. Niepoydziez: Abowiem fię rad winá nápiyalz *KrowObr* 146.

»rad obiecować« [szyk zmienny] (2): (*nagł*) Ná niesłownego. (-) POwim ci prawdę/ że rad obiecuiefz/ A obiecawfy potym fię nieczuiefz. *KochFr* 20; *SkarŻyw* 135.

»rad (u)czynić, udziálać, robić« = *gratanter facere HistAl; libenter a. lubens a. sedulo facere Mqcz; libenter gerere JanStat* [szyk zmienny] (124:4:2): O pyeniadze o ktore pan thwoy Woyewoda valafky ye⁸⁰ K.m. profyl tho bi rad ye⁸⁰ K.m. vczynil kyedybi takowe pyeniadze miał *LibLeg* 10/64, 6/55v, 10/64, 71, 114v, 11/9v (13); Pfi to rádzi vczynili Wilki od trzody gonili *BierEz* F2; mnie [mówił gospodarz do młodzieńca] polecił był mnogie rzeczy ludziem powiedacz tzom rád czynił *ForCnR* A3v, C, E2; *FalZioł* V 1v; Twarz fucha á rozwlokła vkazuje człowieka [...] pyfznego y przewrotnego ktory też rad krziwdę czini *GlabGad* N2; Y chciałem rad na on czas vczinić wedlug rady twey *MiechGlab* *3; *RejPs* 33, 75v; Zephira pani iuz z Achizą mowi [...] Y radam to vdziálała Iżem go [łotra] z tąd precz wygnała *RejJóz* C7, B; *RejKup* f8; *HistAl* B; Rad to vczynyę/ ile mnye można będye. *KromRozm III* A5, Q4; około pokoju namowy czynimy radzi i juz kończymy. *Diar* 84, 40; *DiarDop* 110; RAdem zówdy czynił Pánie fąd y fpráwiedliwość *LubPs* bb5; *RejWiz* 171v; *Leop Apoc* 22/15; *RejZwierz* 41; Aleś ty ieft kupiec/ w ktorego ręku zdrádlive fą fzale/ y ktory gwałt rad czyni. *BibRadz Os* 12/7; [Norymberczanie do Wenetów poslali] profzac ich áby Wenetowie im fpoľob y Práwá Rzeczypolitey fwey przyfłáli/ co Wenetowie rádzi vdziálaáli *OrzRozm* T4, R3; Sultan gdy to vftyfzał/ o pomoc poľał do Nárádyná. Rad to vdzyálał Nárádyn *BielKron* 179; Vczynił tho Miefzko rad/ okrcził fię látá od národzenia Pánfkiego 965. *BielKron* 343v, 59, 104, 116, 120, 121 [2 r.] (24); *KwiatKsiąż* A4 [2 r.] A4v, F4; Volo omnia tua causa, Wfziftko dla ciebie rad vczynię *Mqcz* 506a, 62a, 114a, 120b, 155a, 173d (9); *OrzQuin* H2, O2; Znam ia dobrze tę pániá/ bo też to rádá czyni/ iż sftepuiácz s kolebki/ vkaże czáfem trofzkę nogi *Górndworz* N5v; Miły goľpodarzu bárzo bych tho rad vdziálał/ ále niewiem takowego mieyfcá *HistRzym* 37v, 4v, 55, 61v, 95v, 119; *BielSat* Nv; *HistLan* B3v; *RejZwierz* 65, 260v; Owa wam rząd kościolá Powfzeczneho nie miły. Rádzi byście z niego Bábilon vczynili. *WujJud* 141v, 85; *Strum* F2, F2v; Vczynił bym tho bárzo rad/ ále iuz godzina obiádu nád chodzi [!] *CzechRozm* 81v, 10v, 98, 121v, 145v, 160v, 260; Mempricius Británfkie Kfiáżę á zuchwále/ Rad ludzyom krzywdy czynił *PaprPan* H, O; *KochOdpr* A2v; Iáľmużny rad iákie mógł czynił/ zwłáfczá zakonnikom *SkarŻyw* 308, 15, 102, 231, 305, 336, 543; *CzechEp* 90, 319; *KochMarsz* 153; *BielSjem* 36; *KochPieś* 29; Ia iuz przeftawam ná fwéy proftey wierze. Iż rad żártámi/ gdy mam fczęście/ robię: A gdy przegrawam wnet fye w głowę fkróbie. *PudľFr* 5; A ty Pánno przybádz/ y proś Syná Bogá [...]/ Abym fię nie fkarzył/ ni Bogá zwáľ frogim/ (Co fmutny rad czyni w vmyśle vbogim) *GrabowSet* S, E3v; *KoľakCath* C3v; *JanNKar* F; *SarnStat* 758, 1120; Co v oycá vftyfzá y vyrzá to rádzi dźieci czyniá. *SkarKaz* 420b, 455b; *CiekPotr* 23; *CzahTr* K3; Z Chęciá rad to vczynię/ iefli zdołam temu *PaxLiz* B4v; Iefli to dobry człowiek rad czyni/ áby temu kto mu co da/ łowicie zás oddáł *SkarKazSej* 699a, 671a, 674b; *KlonWor* 2.

»rad (u)słyszeć, (po)słuchać« = *zaproszenie do zabrania głosu [szyk zmienny] (30:21)*: Rzekł Krol/ rad te⁸⁰ poślucham *BierEz* P4v, Gv, P4; A bárzo bych rad flyłfał/ co dafz zá odpowiedz ná to wołanie náffe *RejPs* 126v; *KromRozm II* a4; *Diar* 77; *KrowObr* 65; *RejZwierz* 116; *OrzRozm* K4, Q4; *BielKron* 200v; *KochSat* B2v; *Mącz* 350d, 378a [2 r.]; radbym od ciebie flyłfał wykład tego to fłowá *OrzQuin* H2v, E3, Fv, I2, L2; Radbych tu kázde⁸⁰ z W.M. flyłfał zdánie *GórnDworz* C6v, L3v, Zv; *CzechRozm* 5, 41v, 62v, 69, 73 (14); Radbych vflyłfał/ iákie vczynki tego byly/ ktory táki dar od Boga miał *SkarŻyw* 211, 147, 354; *MWilcHist* I4v; *NiemObr* 95; Ižeś obyczaie wípomniał/ radbych flyłfał/ co iefzcze o nich powiefz *GórnRozm* L2, N, N3; *KochWr* 41; *WujNT Act* 28/22; *CiekPotr* 41, 59, 69, 71.

»rad widzieć, patrzeć (*a. patrzyć*), uj(ź)rzeć (się), przypatrzeć się« = *lubić, chcieć, przyjmować z ochotą; videre velle Mącz [szyk zmienny] (130:15:12:1)*: y bendzye tho rad wydzyał gdi pan Voyewoda bendzye ye⁸⁰ Kro. mczi wíkazował rzeczi thi kthorich yełth wyedzyecz potrzeba *LibLeg* 11/181, 7/34v, 10/63v, 66, 11/139, 185v; *BierEz* C3v, I3v; *OpecŻyw* 121v; Wnidzie tedi [*młodzieniec*] do ich [*mężów dobrych*] domu/ a oni radzi go vřzřą *ForCnR* C2, A3v; *FalZioł* V 51v; Cięłkoć iefł ftrzedz tego kogo wřzitci radzi widzą. *BielŻyw* 110; *GlabGad* C2; *RejPs* 137v; *RejRozpr* A4v, F4v; (*did*) Krol wita Iakoba (-) Day rękę miły łtary bardzo cię widzę rad *RejJóz* Q2, Dv, D6v, E6v, O; *SeklKat* N2; *RejKup* d4, q3v; *MurzHist* D4v; *Diar* 24, 67; BOwiem Pan rad záwřdy wielce to po wřłtykch widzi/ Kiedy kto trwa w łtanie takim gdzie nie tak grzech rzádzi *MrowPieś* A4v; Rádcí widzę piękność twoię okiem/ Lecz przed fłowy vciekę precz łkokiem *BielKom* E4v, F2; Bo yákoć fyn będzye myał takyego náuczycielá/ kthory będzye rad ná kuffel pátrzał/ diŝcipuł teź nie wyda wtem preceptorá *GliczKsiqż* L8v, E8; y owłzem to rad będe widział/ gdy tą fwoią pracą kogo w Práwie vczonego wzbudę *GroicPorz* A3v; Ná cudzołoftwo [...] ten znák iefł dáłeki/ gdy powiádáią/ iź fye rádci widzą/ iź fye miłuią. *GroicPorz* hh4v; *KrowObr* 230v; *RejWiz* 21 *marg*, 66, 67, 156v, 165v (9); *Leop Apoc* 22/15; PAni iednemu rzekłá/ rádábych widziáłá/ Abych cie teź wřdy kiedy w fwoim domku miáłá. *RejFig* A6; *RejZwierz* 76v; Będe rad widział wierne ná źiemi áby łiadáli zemną *BibRadz Ps* 100/6, *5, *6; *OrzRozm* K3v; Do tego to Krezá przyłzedł był mędrzec z Grecyey rzeczony Solon/ ktorego rad Krezus widzyał *BielKron* 111v, 119v, 212, 354v, 377v, 403v, 458, 463v; *GrzegRóżn* N; Comessor, Który vżywa á biełiad rad patrzy/ Biełiádownik *Mącz* [100]a, 83a, 247b, 303c, 378a, 423c, 446b; *OrzQuin* Mv; drudzy ludzie rádci widzą čichego/ łkromnego *GórnDworz* C8v, E3, H3, H7, O3, V5v (9); Rzekł iemu krol/ Rad to vyřzře [!] *HistRzym* 110v, 17v; pan Bog [...] rołkazał áby káždy wierny [...] vmiłował tego Páná fwego/ á bliźniemu fwemu te⁸⁰ žyczył coby teź rad widział około fiebie. *RejPos* 84v, 139v, 162, 207v; *BielSat* C4v; Táki łam bądź iákiegobys páná nád łobą rad widział *RejZwierz* Bbb2v, 7v, 17, 92v, 95v, 147v (10); *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBibKaw* A2v; *MycPrz* II C3; *CzechRozm* 165, 234; Wízák rad czáłow dziłiefyłzych vyrzę tak męžnego *Paprpán* Z2, C4, G2v, O4, R2, Bb, Bb4v; A tu rad bych to widział [*Atque hic velim*]/ áby káždy rodzić [!] wfię weyrzał/ iefłiže fwoich dźiatek obyczáiow nie łam więcey popłował? *ModrzBaz* 11v, 14, 54, 71, 71v, 98; *SkarJedn* 370, 371; Krol [...] Radbych był (powiada) Ná zgodę wáłzę pátrzał *KochOdpr* C2v; *KochPs* 60; [*św. Maria z Egniej*] ludzie naboźne y zákonne tak ráda z młodu wydziáłá/ iłz gdzie łzli [...] łliád nog ich [...] cáłowáłá. *SkarŻyw* 580, 76, 151, 274, 334, 335 (9); *KochJez* A2v; *NiemObr* 8, 57, 150; Wyłokie góry y odźiané lály/ iáko rad ná was pátrzę *KochFr* 90, 50, 98; *KochWz* 142; *PudłFr* 7, 58; *ArtKanc*

N12; *BielRozm* 23, 30; *KochWr* 24 [2 r.]; *ActReg* 53; *Phil* E2; *GórnTroas* 44; *KochPij* Cv; *GrabowSet* P3v; *KochFrag* 45; Iáko Iáfkáwe beſtye/ báránki/ konie/ pielki/ kotki/ każdy rad widzi: ták człowiek cichy káždemu miły ieſt. *SkarKaz* 638a, 208b, 422b; *VotSzl* C4v; áczbym fię Rad prędko w domu wyźrzał *CiekPotr* 64; *KlonWor* 77; Będzie cię mąż rad widział prawdę mowię tobie. *ZbylPrzyg* B2, A3 [2 r.], A3v, A4v; *SzarzRyt* A4.

»rad wiedzieć« = *prośba o odpowiedź na pytanie* (23): radzy biłmi otim wiedziely czo temv za prziczina yeſt *LibLeg* 11/65; A ieden z nich tákó ſpytał/ Miły Miſtrzu radbym wiedział: [...] *BierEz* C3v, A2; *SeklKat* L2v; *RejWiz* 49, 66, 67; ále bym to [...] rad wiedział/ Czemu wolného człowieká w Kſieſtwie żadnym niemáſz *OrzQuin* R4v, B2v, R4v; y tobym rad wiedział/ który ięzyk s tych wſzytkich kthore z náſzim/ máią powinowáctwo ieſt naycudnieyſzy. *GórnDworz* F4, L6, L8v, Hh2v, Hh3v; Krolu wielmożny/ wſzyfcy fię goduiący dźiwuią tákowe^{mu} ſmutku twey miłóſci: á rádźiby przyczynę wiedzieli. *HistRzym* 93v; *BiałKat* 251; radbych wždy od was wiedział czemu wy thák wiele kfiąg bez przeſtanku piſzećie? *WujJud* 75; O ludziách bych teź rad wiedział/ ktorych y iákim ſpoſobem piſmo Bogámi zowie *CzechRozm* 8, 99, 110v, 178v, 231.

Wyrażenie: »barzo, wielmi, wielce, chciwie, niewymownie rad« = *libenter* *PolAnt*, *Modrz*; *libentissime* *Vulg*; *summa voluntate* *Modrz*; *perlibenter* *Calep* [szyk 116:10] (119:4:1:1:1): Ieden proſzony ná obiad/ Obiecał fię iſć bárzo rad *BierEz* P, A4; *OpecŻyw* 47; *ForCnR* E2; *FalZioł* I 86d, V 20b; *LibLeg* 11/62; *RejPs* 126v, 177v; *RejRozpr* H; ludzie barzo radzy Z czudźych fię ſzkod naprawuią *RejJóz* A3, B [2 r.]; *RejKup* e3, F, f5v, q6v; przyiał bych to wielmi rád za miłą a wdzieczną záplátę *MurzHist* A3v; *MurzNT Matth* 22 *arg*; my barzo radzi będziem na tym przestawać *DiarDop* 119; *MrowPieś* A4v; *BielKom* F2v; Bárzoby rad był widzian mądry y cnotliwy *RejWiz* 101, 64v [2 r.], 69, 102, 133, 159 (9); *RejFig* A6, Bbv; Závždy ſtrzela wyſoko/ Pan Bog pokornemi Aleby záfię trzeba/ teź folgować temu/ Bo bárzo więc rad vmknie/ ſtołká podnioſłemu. *RejZwierz* 59, 20, 84; Bárzo rad thedy będę fię przechwálał rádźey z krewkoſci moiey *BibRadz* 2.*Cor* 12/9; Chciwie to rad vczynię *OrzRozm* R3, O; [z *Norwegii*] rybá idzie do Niemiec z rodzáiu oſłow morſkich [...] bárzo iá Niemcy rádzi iedzą. *BielKron* 293v, 248v, 252, 280v, 301, 324 (11); Est ille quidem officiosissimus in me, Wielmi fię rad mnie zachowawa. *Mqcz* 115d, 72c, 114a, 247b, 254a, 293a (11); *OrzQuin* Fv; bárzo fię rad prędko Pan pomſci krzywdy ſwoiey *RejAp* 94, 149v; Iulius Ceſar będąc łyfym/ rad bárzo chadzał w ſwoim zwyciężnym wieńcu/ áby pokrył onę łyſinę. *GórnDworz* N6, D6, N5v, P8v, Q5; *HistRzym* 55; *RejPos* 320v; *BielRozm* C4v; *BielSat* G2; *HistLan* F3v; Krewnik [tj. *sangwinik*] záfię weſoł/ ſkacze/ miłue/ oblápia/ dałby bárzo rad káždemu by iedno co miał. *RejZwierz* 3v; ſtarzy ludzie bárzo fię rádzi tym tho rzeczam nikczemnym pirwey dziwowáli *RejZwierz* 165, 7v, 13, 17, 38, 39v (24); Boć Pan Chriſtus tey czći y chwały ſwoiey bárzo rad vżycza *WujJud* 120, 47, 161v; *BudBib* 1.*Mach* 14/47; *CzechRozm* 81v, 137; Wiele ich ieſt/ coby bárzo rádźi bez tych ſowitoſci byli *ModrzBaz* 96v; Bo nieprzyiaćiel bárzo rad będzie miał przy ſobie tego żołnierzá/ który mieyc ſwiadom/ y wſzytkich poſtępkow oney ziemie z ktorą woynę wieſć chce *ModrzBaz* 110v, 74v; *KochOdpr* A2v; *SkarŻyw* 15, 131, 161, 334, 369 (8); *StryjKron* 672; *CzechEp* 9, 319; TO moiá nawiętfza wádá/ Ze táncuię bárzo rádá *KochSob* 57; *GórnRozm* N3; Bárzo rádá Oyczyznie oddáię mé zdrowię *ZawJeft* 44; *Calep* 600a, 784a; *GostGosp* 56, 84; *LatHar* 1, 377; *WujNT* 2.*Cor* 12/15;

SarnStat 953; *SkarKaz* 120b, 455b; *CzahTr* L2; *GosłCast* 25, 35; Ci z łobą Kompánią wiodą bárzo rádźi *KlonWor* 35.

Zestawienie: »gościu rad« = *hospitalis, philoxenus Calep* (2): *Hospitalis* – Gośpodarłky. Liudski, gołciurąd *Calep* 490a, 800b.

Szeregi: »rad a (i) z chęcią (a. chucią); chutko a rad« [*szyk* 3:1] (3;1): yż gdy by mu się tez y nauki ty ktore w nim zły przybytek miały/ od liebie z gruntu oddalić godzyło: tedy by to tak chutko á rad był wczynił *KwiatKsiąż* F4; *Libenti animo* [...] *aliquid facere*, Rad á szciftą chucią co czinię *Mącz* 191d; Iełt też ten obyczay v drugich pań/ iż bárzo rády y fámy mowią/ y łucháią s chęcią *GórnDworz* X; [*každy*] pochlebce iákoby cnot fwoich świádká rad przyimie á z chęcią iemu wízy otworzi [*tanquam ... testem admittat eique libenter aures patefaciat*]. *ModrzBaz* 17v.

»(bądź) rad, (bądź, i) nierad« = *veli(n)t noli(n)t Mącz, Cn; invitus et recusans Mącz* (62): A to profląc potwirdzenya od papyezá/ á wypowádáyac mu pośłufłéńftwo yáko fwowolni poddáni czynyá/ gdzyeby im nyepozwolił/ rádźi nyerádźi wyznawáją zwirzchność yego *KromRozm III* P6, N5v, P7; *OrzRozm* G; *Velint, nolint, Bądź rádźi/ bądź nierádźi. Mącz* 506a; rad nie rad/ przydzie fwięthy *Marćin/ day* czyńłz/ á czo fie go náładzáią álbo námęczą to wniwecz. *RejZwierc* 167v; On [*Piotr z Muronu*] gdy fie tego dowiedział/ zbrátem iednym wćiekał/ y krył lię iáko mogł. ále záchwycony rad nierad/ ná dołtoieńftwo ono wádzony iełt *SkarŻyw* 472, 259; poczęćie ono/ iż było nád bieg przyrodzony. [...] Co bez złporu wízyfcy przeciwnicy bacząc/ radźi nie rádźi/ to łámi y z *X(iędzem) K(anonikiem)* wyznawáią *CzechEp* 303; *WerGość* 269; *OrzJan* 89; (*marg*) Nowy tełtáment Láćinłki pewnyeyfzy niż Graecki. (–) to y łámi ádwerfarze rádźi nie rádźi przyznawáią. *WujNT* 10; *GosłCast* 66. Cf »rad, (i) nierad musieć«.

Przen (69) : *BielKom* E5v; A iáko chytrze tę fieć ná nas fwiát rozbiwa/ Iákoby rad żadnego nie puścił ná fkrzydło *RejWiz* A9; *RejZwierc* 90v; *Subsidet pecunia apud eum* Zołtawáją fie pieniądze przy nim/ álbo dźierzą fie go rády pieniądze. *Mącz* 380c; *Fugiens vinum, Niełtále wino/ które fie rádo dobywa Mącz* 497d; *Náturá kthora by zówdy rádá rzeczy dołkonále thworzýłá/ by mogłá/ pułzczáłáby zówdy męłzczyzny ná fwiát GórnDworz* X5v, Mv; *RejPos* 26; *WisznTr* 5; *BielSen* 14; *PudłFr* 61, 64; *Zródłá płyną po licu/ á z twarzy dęłzcz łpada/ Zdawná rad ná kółztownym łmętek łtołku śiada. GórnTroas* 63; *KochPij* C4; *GrabowSet* Q3; Iż przyrodzenie y kondycia ludzka bárzoby rádá przez zwierzchnégo páná nád łobą byłá *SarnStat* 953; *CiekPotr* 28; łmierć nie lutościwa/ Iáko rádá nád kóždy m fregości wżywa. *CzahTr* L3v, K3; *SiebRozmyśl* Mv; *KlonFlis* Fv; [[*Niegodność z rozpustą wiele złego często płodzą*] y ná pokoiách wielkich/ páłacách páńłkich rády przebywáią: rády przebywáią y v tych/ kótrzy o łobie wiele rozumieią/ á inłzemi gárdzą. *CerGór* 53].

Wyrażenie: »barzo rad« [*szyk* 2:1] (3): Ien rad bárzo przychodzi *Oczko* 16v; *CzechEp* *4; (*nagł*) *Nagrobek* ie⁸⁰ M.P. Mikołáiowi Mieleckiemu [...] (–) [...] *POłko/ iefli małz rozum/ łzy hojne wyléway* [...] Chybá ieflibyś buiáć po fwéy woli chćiáłá/ tufzē/ iżeś go bárzo rádá połtradáłá. *PudłFr* 61.

a) *O zwierzętach, roślinach, zjawiskach i innych elementach przyrody* (30) : kozy go [*bluszcz*] rady pozywáią *FalZioł* I 48c, I 48d, 125c, IV 4d, 5d, 17c [2 r.], 19b; *GroicPorz* iiv; *RejWiz* 61v, 103v; *RejFig* Bbv; *RejZwierc* 116v, 130; *Piscinalis herba*. Ziele które ryby rády yadáją. *Mącz* 301a, 218b,

296c, 370a; *SienLek* 193; *RejAp* 148; *HistRzym* 25; Ale to już iest nie człowiecze ále wilcze álbo pfię przyrodzenie/ ktory co potká toby rad káwał *RejZwierc* 77v; cokolwiek im [*chartem*] pószczuiefz bárbzoby rad vgonił/ y káżdą rzeczą z ochotą radcíby fie przyślużył. *RejZwierc* 97, 97; Kárpie/ Kárásie/ ty fie w Rzékách nie barzo rády báwią *Strum* O3; *BielSen* 7; Gdzie fię dom pięknie świeci/ Tám koždy ptak rad leci. *CzahTr* H4v; *GosłCast* 66.

Zwrot: »rad widzieć« (1): MYłz. Ta beftiola chleb rada widzi, y wżytkie⁸⁰ czo ludzie iedzą: pożywa *FalZioł* IV 14c.

Wyrażenie »barzo rad« (1): CZytamy one łtáre [...] przypowieści [...] gdy drzewá w leśie krolá obierác chciáły. [...] tarnie barzo fię rádo ná krolełtwo porwáło/ y wżytki drzewá popaliło y fámo zginęło. *SkarKaz* 80a.

b) *O częściach ciała* (11) : Zobfitołci ferdetzney vftá rádi mowią. *March*³ V8; *RejRozpr* D; Oczy patrzą a fercze by rado przemowiło *RejJóz* P8; *LubPs* P, R2; *RejZwierc* 142v; żadney muzyki ták ráde nie łfucháią náłze vřzy/ iáko kiedy kto/ ku chłubie náłzey/ co powieda. *GórnDworz* G6v, Bb3v; *HistRzym* 96; Widzieli iż ręká ná obronę głowy rádá ránę y vćięcie cíerpi: áby wżytko cíáło nie vmierało. *SkarKazSej* 669b, 669b marg.

c) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy* (4) : Dobrze żyw biały [*rycerz*]/ gniew mu przyśtępuie/ Ze bok v fiebie łfábřzy ieden cżuie. Radby fie pomścił *KochSz* Bv; A on [*rycerz*] tymczáfem rad co złęgo zbroi/ Iefli gdzye Bába álbo Roch zle ftoi. *KochSz* B2v, A3v, B2v.

β. *Często, zwykle (o tym, że coś się dzieje z kimś lub czymś, że coś się zdarza)* (205) : [*ziela opichu nie mają stosować brzemiennie niewiasty*] ábowiem mdli żyły/ ktoremi bywa płód vmoczniony wmacziczy/ á tak dzieciátko rado odchodzi przez czasu *FalZioł* I 8c, II 2b; niewiafta [...] z łwego przrodzenia [!] ku niełtatkom iest barzo łkłonna, á zwłáłczá gdybyto taiemno mogło być káżdá rada fie da przemowić *BielŻyw* 133; bog rad niłłczy tákíe vftá fáłeczne *RejPs* 17; Bo tłufty iáko chce łkacze Owym to więc chudym wádzi Y złkápieią z tego rádzi *RejRozpr* I; *RejJóz* F6v, G8v, K8; Choc fie ferce przyboiwa Tak przet łmierczą rado bywa. *RejKup* Iv; A kto w długi záchodzi/ w więzyeniu rad łtawa. *BielKom* B7v, C2v; Bo więc o to [*o biesiady*] niewiałtki gniewáią fie rády. *RejWiz* 44v, 117v; *RejFig* A4; [*źróbkom*] grzywá od Putry/ pářzywieie rádá *RejZwierc* 81v, 18v, 103, 104, 138v; Iupiter przemienił fie w kropię złotá/ przepadł do niey [*do Danae*] przez dáchowkę/ poczęłá z niego łyná (wykládáią to iż fie pánný rády dawáią zá złoto námawiać). *BielKron* 21, 367; *Suspiriosus*, Wzdychájący/ teź rad kichájący. *Mącz* 409b, 410a; po Paloch które bywáią [!] bithé w Vpułtách/ rády łye łtáwy rwą. *Strum* M4v; *KochPieś* 15; máła y to do niey [*pani*] wádá/ Bo łye wždy da vprosić rádá. *PudłFr* 56, 20; *KlonKr* B2; Bo z przyrodzenia džiátki siodmego fię rodzą Mieśiącá żywe/ w ofmy rády z łwiátá zchodzą. *KlonWor* 63.

W sentencjach (52): Rad zły vcyeka choć go nikt nie goni. *March*¹ D3, D3, D3v, D4 [4 r.], D4v [2 r.]; *BierEz* G, Kv, O2, O3, O4v, P4; Częgo fie zły tżłowiek boy/ to rádo przychodzi nań. *March*³ V4, T8v, V, Vv, V2, V4v, V7; Bo to iest twęgo Bołtwa łwięte przyrodzenie Kazdemu kogo karzełz dawáłz pociefzenie [...] Kto iedno tobie dufa zawždy rad wypływa *RejJóz* P6, E, O; W oczy to rad pochlebuie/ A ná łtronie ołzácuie *BielKom* G3, B7, G2v, F3 [2 r.]; Dzyecyę á piyány rádzi prawdę powyedzą. *GliczKsiąż* I6; *Arbore deiecta quivis ligna colligit*. Po plebanowey łmierci/ káždy w yęgo

ftodole rad młóci. *Mącz* 14b; Trąbą Wilká páfterze ftráfzą więc od ftádá/ Ná wiele rzeczy trąbą przygodzi się rádá. *RejZwierc* 120; Bo póspolicie kto fie polliźnie rad fie drugiego łápa *RejZwierc* 137v; Káżdá rzecz ktora bez rozmyśłu bywa/ Nietrefny koniec zázwdy rádá miewa. *RejZwierc* 228v, 137v, 232, 237v, 239, 248, *Aaa4v*; *PaprPan* Hhv; *PudłFr* 72; Człowiek fklónny do nowości rad fię kocha w rozliczności *LatHar* +5v; Ielli też w torbę Schulbryfow piánych/ Kapiącym wołkiem popieczętowanych Nakładziefz/ rádá nábawi kłopotá/ Goła Grámotá. *KlonFlis* H2.

~ *W połączeniach tautologicznych: rad często(kroć) (6), z chucią (1) (7):* Ci co w się bárzo dufáią/ Rádzi częfsto vpadáią. *BierEz* O2; radác fie fortuná częftokroć odmienia *BielKron* 256v, 129; Fluitat mihi sanguis, Rádá mi krów częfsto cieka. *Mącz* 131c; ZAcna Páni/ fład komu pociechá pochodzi/ Tám dobrze bączne ferce s chucią rádo godzi. *WisznTr* 3; *KochPieś* 35; Niewiesz iż kto nádzieię pewnym zyśkiem płáci/ Rad więc ná tym częftokroć nieborak przytráci. *PudłDydo* B2. ~

Wyrażenie: »barzo rad« (8): ma ruźać niewiaftá y na tę y na owę ftronę/ takiefz ziwotem iey Abowiem takowá fprawá/ barzo rado dziecię głowá ku dołowi [...] fie obracza. *FalZioł* V 22c; Rychley mędrek przez kij skoczy A barzo fie rad zatoczy *RejJóz* D5v; [uparty chcąc pływać bez wiosł] Zápłynáwfy ná głębiá bárzo rad vtonie. *RejWiz* 8v; OÍzáleie więc s tákiefz [krotochwile] głowá bárzo rádá. *RejWiz* 67, 90v; bárzo fye rady ná tych Młyniéch ftáwy rwá *Strum* I2, F2; *SiebRozmyśl* Mv.

Przen (117) :

a) O zwierzętach, roślinach, zjawiskach i innych elementach przyrody (56) : Sternax equus, Ein pfert das gern abwurfft. Koń ktory rad myećye *Murm* 37, 38 [2 r.]; *BartBydg* 150; Swini pyłk iefth ziele ktore rofcie na miedzach rado *FalZioł* I 92d, I 35d, 147b, IV 8c, 11b, 12b (22); zá takim gromem rad pyorun biye. *KromRozm* I A3; Abowiem ten błędny woł [tj. *ciało*]/ kędy wolna trawá/ Radby y płot przełomił/ chociay tám zła fprawá. *RejWiz* 190, 102, 145, 150; KOzyeł iż s przyrodzenia rád waży ná Wirzbę/ Chociay iey kęs pogłodze máłá cirpi krzywde. *RejZwierc* 122, 58v; *BielKron* 24v; *Mącz* 30c, 31b, 70b, 414d; Wiátry/ fą zdrowe/ á kędy przewiewáią/ tám Robacy áni fát áni innych rzeczy rádži gryzą. *SienLek* 2v, 99, 186v, 187, 187v; *LeovPrzep* H3v; *RejZwierc* 103; SZczukámi iáko raz nimi nárybiź/ tedy fye óny póspolicie rády trą. *Strum* Q, Pv, P4v; *PaprPan* Fv; Blufzcz po Láćinie Hedera, ziele pnie fię rádo po drzewách y po ftárych murzech *KlonŻal* Dv *marg*, B3; Niepogodá z grádem/ rádá záfrafuie. *WisznTr* 32; *BielSen* 13; *GostGosp* 120; *KlonFlis* C3.

Wyrażenie: »barzo rad« (1): źimá bárzo rádá káże proznowác. *GostGosp* 84.

b) O częściach ciała (7) : Gravedinosus, Kogo głowa rádá báła álbo łápkę częfsto miewa. *Mącz* 149c; [u konia] biały róg rad schnie/ á tak bywa miałkie kopyto. *SienLek* 186; *KochFr* 15; ftárégo do tańcá rádá głowá boli. *PudłFr* 35, 14.

Zwrot: »rad(o) patrzeć, widzieć« (1:1): Smyfły [tj. *oczy, uszy, usta, nos*] náfze rofkofz rády widzą. *RejWiz* 21 *marg*; Rádo oko tve przekłete Pátrza zdrády zaráźliwey. *SzarzRyt* A4.

c) O chorobach i dolegliwościach (10) : Ieft znamię źiznego roku/ ale gdi młodzi barani tak póspolicie buyni fą/ tedy rad bywa mor na owcze tego roku *FalZioł* IV 3a; *RejWiz* 79; *RejZwierc* 84v; nápiy fye mleká niewieściego/ co chłopca doi/ od tego też rádá biegunká vftawa. *SienLek* 102, 85, 119, 183; Kurcz nietylko w ciepliczný/ ále w káždý wodźie rad więc bywa *Oczko* 33, 33v.

Wyrażenie: »barzo rad« (1): wrzod kiedy mu częŝto odmienia bárzo fie rad iefcże bárziewy zápali. *RejZwierc* 103.

d) *O abstraktach* (44) : Szczęście kogo głáfzcze/ tego rádo zátrofzcze. *BierEz* M; *OpecŻyw* 99v; złemu iegoż włafna złoŝcz rada więcz zaŝkodzy *RejJóz* F7v, O; *RejKup* m2v; *BielKom* F2v; weŝoła myŝl rádáf wdzyęcżność czyni *RejWiz* 44, 31v, 66, 163, 188v; Przeŝłe rzeczy hámuia/ ŝwiáf s przypadkow rády. *RejZwierc* A6v, 3, 101v, 125; Wŝáfkcze rády omyláia domnimánia ludzkie. *BielKron* 411; *Mqcz* 325d, [388]d, 482c; *Prot* A3v, C; Zycżliwoŝć ŝwięta tá wiernie káfzdemu/ Zazdroŝcby rádáf wydárłáf y ŝwemu. *RejZwierc* 224, 99v, 103v, 146v, 224, 229v; *BielSpr* 58; *KochFr* 4, 65; O máfdroŝci [...] Nie tylko rádáf siadaŝ pod złoconym gmáfchem/ Náfwiadziŝ y chudzinę pod dziuráfwem dáchem. *WisznTr* 23; *PudłFr* 24, 46, 65; Rozum wynioŝły z Práktyki/ rad vpada *GostGosp* 2; *GrabowSet* C2v; *KochAp* 11; ná cnotę fortunáf iáf zywo, Nie zycżna, z oka pátrzy rádáf krzywo *KlonKr* C4; *CzahTr* L4v; to téż częŝto bywa/ Przykáfad zły po rodzicáfch/ rad gęŝto wyzywa. Dobry w cnoty wbięra *GostCast* 35; *KlonFlis* H.

Wyrażenie: »barzo rad« (3): Záfraz tedy z vbyory á poządliwoŝcyáf wŝŝytko fie złe wŝŝcżęto/ co wŝŝytko cí myedzy ludzyc wnyefli/ ktorzy ná roŝkoŝz á wyŝokie wzyęcya ápetyt myeli/ żeby im doŝtawáfło tego/ czym fie roŝkoŝz bárzo rádáf grodzi. *GliczKŝiqz* E8v; [*prawda*] bárzo rádáf ludzi w oczy kole *CzechEp* 9; *GostCast* 37.

Synonimy: *chętny, chutliwy, gorliwy, ochotny, pilny, skłonnny.*

Cf **NIERAD**, **2. RADNY**